

Antik folklöre

Camilla Asplund Ingemark och Dominic Ingemark har tillsammans skrivit en bok om olika former av antik folklöre¹. Det är därmed första gången som någon på svenska ordentligt tar sig an de antika berättartraditionerna för att belysa människornas föreställningsvärld och vardag i antikens Aten och Rom. Deras bok är en populärvetenskaplig framställning som riktar sig även till läsare utan djupare kunskaper i antikforskningen eller i studiet av folklöre. Fenomenen som beskrivs är alla rikligt illustrerade med citat ur texter från de behandlade perioderna, översatta till svenska.

Titeln på boken är tyvärr något missvisande. Vår för kalla boken *Sagor och svartkonst under antiken*, när där ryms så mycket annat också? Sägnera spelar till exempel en större roll i boken än sagorna, och en hel del av folklörens som beskrivs kan inte sorteras in under enbart svartkonst. Det avslutande kapitlet med gåtor och obscena skämt får heller inte rum under titeln.

En av bokens svagheter är användningen av termer, främst folklöristiska sådana. Det talas mycket om "historier", vilket ibland kan betyda sägner, ibland

sagor, ibland litterära skapelser med drag eller motiv från folklören. Inom folklöristiken skulle man hellre använda sig av berättelse som samlande begrepp för det folkliga berättandet, vare sig det är presenterat i muntlig eller skriftlig form. Termerna saga och sägen förklaras i början men används inte alls lika tydligt i resten av boken.

Avsnittet om fasansfulla väsen innehåller onödigt många upprepningar och genom hela boken händer det att väsen, personer eller berättelser omigen presenteras som om de vore helt okända för läsaren. Detta skulle kunna ha åtgärdats med en noggrannare genomläsning och redigering i slutskedet.

Kapitlet om moderna sägner är intressant, även om författarna drar det hela till sin spets lite väl ofta. Att människor i alla tider har fascinerats av det okända, det skrämmande och det makabra och därför också berättat om det är säkert. Det är intressant att läsa om sägner liknande våra dagars och se parallellerna, men att se de antika sägnera som föregångare till våra och försöka spåra en obruten tradition blir i de flesta fall alltför långsökt. I slutet av kapitlet poängterar författarna nog att den troligaste tolkningen är att det inte rör sig om en obruten traditionskedja utan snarare om att liknande sociala och psykologiska omständigheter ger utlopp för liknande motiv. Men i själva kapitlet verkar det flera gånger som om författarna ser en direkt koppling mellan de antika och det

¹ Camilla Asplund Ingemark & Dominic Ingemark. *Sagor och svartkonst under antiken*. Lund, Historiska media 2004. 203 s., ill.

moderna sägnerna. En mer direkt koppling än vad jag som läsare tycker att skulle kunna fås från det presenterade materialet.

Boken slutar lite abrupt, med ett epigram av Martialis som exempel på traditionen med gåvor under Saturnaliefesterna. Detta i ett kapitel om Kvickheter, skabrösa skämt och gåtor, vilket återigen mest är ett exempel på problemet med att sätta rubriker. Gärna hade man också sett någon slags sammanfattning eller diskussion på slutet som knutit ihop det annars ganska spretiga innehållet.

Notapparaten är gedigen och här finns många tips på vidare läsning. Andra delen av bibliografin (Antika författare i svensk översättning) är underligt nog ordnad efter översättare istället för på originalförfattare. Detta gör det svårt för den som söker efter ett verk av Catullus och inte vet vem som kan tänkas ha

översatt, även om avsnittet inte är så långt och går snabbt att läsa igenom.

Slutligen vill jag dock på peka att ämnet är intressant och tydligen relativt outforskat, samt att forskningsinsatsen är beundransvärd, med tanke på mängden material som har gått igenom. En noggrannare användning av den folkloristiska terminologin, samt en mer genomarbetad framställning med färre upprepningar och mer struktur är att rekommendera till nästa gång, för att det borde bli fler liknande undersökningar är säkert. Som lärobok fungerar den nog inte, men väl som en populärvetenskaplig, med mycket goda källhänvisningar för den som vill gå till originaltexterna, bredvidläsningsbok för den antikintresserade.

Blanka Henriksson